

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

ОДЕСЬКИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ ВІСНИК

Науково-практичний журнал

Випуск 7

Одеса
2016

Головний редактор: Петлюченко Н.В.

доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри германських та романських мов
Національного університету «Одеська юридична академія»

Відповідальний секретар: Артюхова А.О.

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри германських та романських мов
Національного університету «Одеська юридична академія»

Редакційна колегія:

Таранець В.Г. – д-р філол. наук, професор, професор кафедри германських та романських мов Національного університету «Одеська юридична академія»

Кузнєцова Т.В. – д-р наук із соціальних комунікацій, декан факультету журналістики Національного університету «Одеська юридична академія»

Мамич М.В. – канд. філол. наук, доцент, завідувач кафедри прикладної лінгвістики Національного університету «Одеська юридична академія»

Ступак І.В. – д-р філол. наук, професор, декан факультету лінгвістики та перекладу, завідувач кафедри германських та східних мов Міжнародного гуманітарного університету

Образцова О.М. – д-р філол. наук, професор, декан факультету іноземних мов Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського

Морошану Л.І. – канд. філол. наук, доцент, доцент кафедри перекладу та мовознавства Міжнародного гуманітарного університету

Колегасєва І.М. – д-р філол. наук, професор, завідувач кафедри лексикології та стилістики англійської мови Національного університету імені І.І. Мечникова

Воробійова О.П. – д-р філол. наук, професор, завідувач кафедри лексикології і стилістики англійської мови імені професора О.М. Мороховського Київського національного лінгвістичного університету

Бабелюк О.А. – д-р філол. наук, професор, завідувач кафедри германських мов і перекладознавства Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

Валігура О.Р. – д-р філол. наук, професор, завідувач кафедри східної філології Київського національного лінгвістичного університету

Селіванова О.О. – д-р філол. наук, професор, завідувач кафедри теорії та практики перекладу Навчально-наукового інституту іноземних мов Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

Светозарова Н.Д. – д-р філол. наук, професор, професор кафедри фонетики і методики викладання іноземних мов Санкт-Петербурзького державного університету (Росія)

Козлова Р.М. – д-р філол. наук, професор, професор кафедри російського, загального та слов'янського мовознавства Гомельського державного університету імені Франциска Скорини (Білорусія)

Крістіан Саллок – професор Інституту російської культури імені Лотмана, факультет філології, Рурський університет, м. Бохум (Німеччина)

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Internet
Вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 5 від 08.04.2016 р.)

Науково-практичний журнал «Одеський лінгвістичний вісник»
зарєстровано Державною реєстраційною службою України
(Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
серія КВ № 20331-10131 р.)

«Одеський лінгвістичний вісник» внесено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук відповідно до Наказу Міністерства освіти і науки України № 793 від 04.07.2014 р. (Додаток № 8).

Сайт видання: www.oljournal.in.ua

Источники иллюстративного материала

6. Всеобщая декларация прав человека [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015.
7. Кодекс законів про працю України [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.
8. Кримінальний кодекс України [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
9. Цивільний кодекс України [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
10. Code civil de la République française [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070721>.
11. Code civil du Québec [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www2.publicationsduquebec.gouv.qc.ca/dynamicSearch/telecharge.php?type=2&file=/CCQ_1991/CCQ1991.html.
12. Code de commerce de la République française [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000005634379>.
13. Code des assurances de la République française [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006073984>.
14. Code forestier de la République française [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006071514&idSectionTA=&dateTexte=20120630>.
15. Code pénal (ancien) de la République française [Электронный ресурс]. – Режим доступа : https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?jsessionid=047A686096C1DA55DEC0FFA3185BEE96.tpdjo07v_2?cidTexte=LEGITEXT000006071029&dateTexte=19940228.
16. Constitution de la République française du 4 octobre 1958 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/francais/la-constitution/la-constitution-du-4-octobre-1958/texte-integral-de-la-constitution-du-4-octobre-1958-en-vigueur.5074.html>.
17. Loi № 2001-1135 du 3 décembre 2001 relative aux droits du conjoint survivant et des enfants adultérins et modernisant diverses dispositions de droit successoral [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000582185>.
18. Loi sur les contrats des organismes publics du Québec [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www2.publicationsduquebec.gouv.qc.ca/dynamicSearch/telecharge.php?type=2&file=/C_65_1/C65_1.html.

УДК [811.133.1+811.161.2]’367.625’373.611

Якубовська Н. О.

ГЕНЕТИЧНА СПОРІДНЕНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ І ФРАНЦУЗЬКИХ ПРЕВЕРБІВ ТА СПЕЦИФІКАЦІЯ ЇХНІХ ФУНКЦІЙ

Стаття присвячена зіставному дослідженню явища превербації в слов'янських і романських мовах. У роботі аналізується спільне індоєвропейське підґрунтя формування препозитивної дієслівної морфеми, еволюція її функціонування та спеціалізація значень превербів в українській та французькій мовах.

Ключові слова: преверб, префікс, релятор, приєдник, депревербація.

Якубовская Н. А. Генетическое родство украинских и французских превербов и спецификация их функций. – Статья. Статья посвящена сопоставительному исследованию превербации в славянских и романских языках. В работе анализируется общая индоевропейская почва формирования препозитивной глагольной морфемы, эволюция ее функционирования, а также специализация значений превербов в украинском и французском языках.

Ключевые слова: преверб, префикс, релятор, предлог, депревербация.

Yakubovska N. O. Genetic relationships of Ukrainian and French preverbs and specification of their functions. – Article.

The article is devoted to the contrastive study of preverbatation in the Slavic and Romance languages. The investigation examines the common Indo-European ground for the prepositional verbal morpheme formation, the evolution of its functioning, as well as the specialization of preverb meanings in Ukrainian and French.

Key words: preverb, prefix, relator, preposition, depreverbatation.

Дослідження функціонування одиниць мовних систем різноспоріднених мов часто виявляють асиметрію лексико-граматичних структур мов. Одним із таких елементів є преверб – препозитивна дієслівна морфема, яка виражає різноманітні лексико-граматичні значення та впливає як на саме дієслово-мотиватор, так і на його актанти.

Українські преверби мають складну природу, що виражається у взаємодії аспектуальних та словотвірних значень. Префіксальна система дієслів української мови надзвичайно розвинена, тоді як у французькій мові спостерігається протилеж-

на тенденція – депревербація. Преверби стають об'єктом дослідження численних зіставних розвідок. Зокрема, проблема вираження способів дії та префіксація російського дієслова розглядається у працях М. Флаєра; вираження дієслівного аспекту у французькій, українській та російській мовах і роль превербів у його формуванні побіжно аналізуються О. Шинкаруком; аспектуальні та просторові значення превербів у російській та французькій мовах розглядаються в численних працях Д. Паяра, М. Гіро-Вебера, Ж.-М. Семона; семантичний аналіз французьких і польських просторо-

вих превербів представлено в роботі Ж.-П. Декле, Е. Гвяздецької та А. Монт-Рендон; когнітивне дослідження болгарських приєменників і превербів проведено Ж.-П. Декле та Д. Дайновською; логіко-когнітивне дослідження аспектуальних значень польських превербів у зіставленні з французькою мовою розкрито в дисертації Є. Гвяздецької. Найповніше явище превербації висвітлюється у збірнику статей «Преверби в європейських мовах», у якому аналізується розподіл функцій превербів у різних мовних групах.

Проте, незважаючи на суттєву кількість досліджень з цього питання, вираження лексико-граматичних значень українських дієслівних префіксів у типологічно неспоріднених мовах, зокрема французькій, залишалось на периферії наукових зацікавлень. Цей факт засвідчує **актуальність** нашого дослідження і необхідність проведення комплексного зіставного аналізу явища превербації. Проблема виявлення специфіки функціонування превербів має велике теоретичне значення передусім тому, що розкриттю механізмів взаємодії словотвірної, семантичної, граматичної та синтаксичної рівнів мови в українському превербованому дієслові дозволить найточніше передати його значення у французькій мові.

Мета цього дослідження полягає у виявленні специфікації значень індоєвропейських превербів у романських і слов'янських мовах. Досягнення мети передбачає вирішення таких **завдань**: проведення аналізу генетичних витоків превербів і дослідження оформлення їхніх значень і функцій в українській та французькій мовах.

В акузативній синтаксичній моделі індоєвропейської мови ОУ складові синтагми пов'язувалися реляційним елементом (*p*), який стосувався як до об'єкта, так і до вербатива. Як зазначає Т. Гамкрелідзе, такий реляційний елемент *p* виступав у функції *післяйменника* щодо об'єкта та *преверба* щодо вербатива [4, с. 355]. Такі синтаксичні структури були притаманні більшості індоєвропейських діалектів, серед яких класичні та слов'янські мови, а отже, їхня генетична спорідненість засвідчує спільність існування у них превербів.

Перетворення індоєвропейської синтаксичної структури ОУ на VO спричинила низку граматичних перетворень: згідно із синтагматичним правилом лінійного розподілу елементів, при вивільненні лівобічної валентності відбувалася переважно дієслівна префіксація [4, с. 326]. Префіксальними елементами стали колишні реляційні елементи, які знаходилися в постпозиції щодо дієслова. Як зазначає Т. Гамкрелідзе, реляційні елементи – це «історично незалежні імена, які пізніше перетворилися на службові граматичні елементи» [4, с. 358]. Термін *релятор* з'являється також у загальній лінгвістиці та в тлумаченні К. Ажежа позначає сукупність елементів, які в залежності від мови є

чи то приєменниками, чи післяйменниками, чи відмінковими закінченнями, або ж поєднанням обох цих засобів і встановлюють відношення між додатком (актантом або сірконстантом) та предикатом [13, с. 18–19]. У дослідженнях Д. Паяра термін *релятор* отримує звужене значення і використовується на позначення префіксів-превербів. Французький лінгвіст висуває гіпотезу про предикативний статус префікса та його відносну автономію щодо дієслівної основи: «Префіксоване дієслово є «складеним присудком», утвореним внаслідок поєднання двох предикатів: дієслова, що відповідає дієслівній основі, з одного боку, та префікса – з іншого» [17, с. 14]. Таке тлумачення взаємодії всередині превербованого дієслова (встановлення зв'язків між підметом та додатком) виявляє складну природу префікса, зумовлену його походженням.

У латинській та спільнослов'янських мовах преверби утворилися з одиниць прислівникового типу, які уточнювали відношення між дієсловом та іменником: «ці слова згодом втрачали самостійність і після розпаду праіндоєвропейської мови, уже в окремих індоєвропейських мовах, перетворилися у першому випадку в дієслівні префікси, а в другому – в приєменники» [7, с. 241]. Процес вицлюювання двох морфологічних розрядів проходив повільно, що спостерігалось у первісній тотожності їхніх функцій та значень. Походження превербів від реляційних елементів зумовило у славистиці трактування префіксів протягом тривалого періоду (XVII – XIX ст. ст.) невід'ємною частиною приєменників. У граматиках М. Лозинського, М. Осадци та О. Потєбні приєменники поділяли на дві групи: ті, що пишуться разом зі словом та окремо [8, с. 49]. Таке бачення українських превербів пояснюється формальною схожістю багатьох із них з приєменниками та чітко вираженим просторовим значенням.

М. Плющ зауважує, що, незважаючи на генетичну спорідненість з приєменниками, дієслівні префікси можуть мати додаткові значення, не властиві приєменникам [11, с. 64]. З огляду на своє походження префікси були нейтральними щодо граматичних значень дієслова і виступали лише словотвірним засобом, але «ставши частиною дієслова, тобто морфемою, вони поступово втрачали свої первісні лексичні значення та набували додаткових, абстрактніших значень, які могли безпосередньо впливати і на граматичні ознаки дієслова» [7, с. 199]. Отже, йдеться про утворення нової одиниці, яка, зберігши успадковані від приєменників лексичні значення вираження просторових відношень, утворила свої власні аспектуальні значення – здатність уточнювати часові межі та способи протікання дії.

Аспектуальне значення українських превербів, що виникло на основі часових форм, сформува-

лося пізніше і пройшло довгий час свого становлення та нормалізації. У давньоукраїнській мові існувала розвинена категорія часу: теперішній час, чотири форми минулого часу (прості – аорист, імперфект; складені – перфект, плюсквамперфект) і три форми майбутнього часу. Перфект і плюсквамперфект були складеними аналітичними конструкціями з допоміжними дієсловом *быти* (у теперішньому часі або в імперфекті відповідно) і дієприкметником. Формами минулого часу позначалася минаюча дія завершена до моменту мовлення або та, яка передувала іншій дії. Видові значення виражалися часовими формами за допомогою протиставлення дієслівних основ, у яких відбувалося чергування кореневих голосних або використовувалися спеціальні суфікси. Проте фонетичні зміни в мовній системі призвели до того, що аорист у давньоруській мові помітно посилив зв'язки з основами доконаного виду, а імперфект – з основами недоконаного виду.

Руйнування розгалуженої категорії часу, яка тісно була пов'язана з категорією виду, і формування системи морфемних засобів для вираження завершеності дії робить основним засобом вираження категорії виду дієслівні префікси, які з часом стають все активнішим формотворчим засобом. Зміцнення морфологічного вираження видових опозицій за допомогою префіксів призводить до зникнення імперфекта, плюсквамперфекта (до кінця XIII ст.) та аориста (до кінця XV ст.), які «перетворилися на надлишкові в морфологічній системі, бо їхні основи та закінчення вже не виражали необхідних значень тривалості – завершеності» [9, с. 135]. Подібні зміни відбулися і з майбутніми часами: превербовані форми, які виражали доконаний вид, стали різновидом простої форми (*писати – напишу*) (XIV ст.), а складені форми з допоміжними дієсловом *буду* та інфінітивом стали позначати майбутню дію недоконаного виду (XII ст.). Аналітична форма майбутнього часу з допоміжним дієсловом *иму*, поширена в XI – XIV ст., уже в XVI ст. злилася, перетворившись на дієслово майбутнього часу недоконаного виду (*ходить иму – ходитиму*). Отже, в українській мові відбулося спрощення дієслівних форм і перехід від аналітичних до синтетичних превербованих форм, які виражали видові відношення.

У видовій парі українських дієслів, утвореній за допомогою преверба, «переплелася взаємозалежність словотвору та морфологізації, що говорить про незавершеність процесу граматикалізації виду» [1, с. 194]. Проте в деяких превербах словотворче значення нейтралізується, перетворюючи їх на власне видові морфеми. В. Виноградов зауважує, що, крім префіксів, які утворюють дієслова з відмінним лексичним значенням, існують приростки, у яких домінує аспектуальна функція утворення дієслів до-

конаного виду: «Зі словотворчих приростків вони стають формоутворюючими префіксами» [2, с. 435]. Це явище не є регулярним в українській мові, оскільки таких префіксів з десемантизованим значенням з поміж 81 префікса [3, с. 35], на думку М. Плющ, лише шість: **з-** (**с-**, **зі-**), **за-**, **на-**, **по-**, **при-**, **про** [11, с. 223], тоді як інший україніст В. Горпинич до таких власне видових префіксів ще зараховує сьомий преверб **в-** [5, с. 175]. Проте не всі дослідники поділяють зазначену думку щодо існування префіксів, які виконують лише граматичну функцію. Так І. Вихованець і К. Горденська вважають, що «межі префіксальних видових кореляцій чітко окреслити дуже важко, бо в дієслівній системі сучасної української мови немає спеціальних префіксів, які вживалися б тільки для утворення відповідників доконаного виду до дієслів недоконаного виду, тобто жодний префікс не є виразником лише доконаного виду взагалі» [3, с. 228–229]. Ми поділяємо цю думку, оскільки дієслівна основа, а саме певні семантичні класи дієслів, спеціалізує значення преверба. Наявність в українській мові превербів, у яких відбувається поступова десемантизація значення, відображає спільні тенденції еволюції превербів індоєвропейських мов, але, оскільки цей процес вибіркового та повільного, категорію виду в українській мові відносять до словозмінно-словотвірного типу.

Кардинально відмінний від слов'янських мов розвиток отримали преверби в романських мовах. Широка гама префіксів у латинській мові, що співвідноситься з багатством аналогічних елементів у спільнослов'янських мовах, із часом стирається, втрачаючи значну кількість своїх первинних просторово-аспектуальних значень.

Генетичний зв'язок латинських превербів із прислівниками та прийменниками, з яких вони утворилися внаслідок граматикалізації, пояснює той факт, що з близько тридцяти превербів 24 функціонували також як прийменники (*ab, ad, ante, circum, cum, contra, de, ex, extra, in (sens locatif), inter, intra, ob, per, post, prae, praeter, pro, retro, sub, subter, super, supra, trans*), а 15 – як прислівники (*ante, circum, circa, contra, extra, intra, intro, ne/nec/non, post, prae, praeter, retro, subter, super, supra*) [14, с. 191]. У сучасній французькій мові збереглися лише кілька префіксів, форма яких збігається з прийменниками (*à, contre, de, en, entre, outre, par, pour, sous, sur*). Діахронічний розвиток французьких превербів пояснює їхній тісний зв'язок із прийменниками та початкове значення дієслівних префіксів – вираження просторових відношень.

У романському мовознавстві прийменникова природа французьких превербів відображається у різних типах їх класифікацій. К. Б'юридан виділяє у старофранцузькій мові два типи превербів: преверби, які писалися разом із дієсловами, і

преверби з рухомою позицією, близькі до часток [12, с. 17]. К. Ніропа називає такі префікси невідділюваними (*bes-, ca-, dé-, dés-, é-, for-, in-, mé-, mes-, mi-, pré-, re-, tre-, vi-, vice-*) і відділюваними (*à, avant, bien, contre, en, entre, mal, moins, non, par, plus, pour, sous, sur, sus*), зазначаючи, що між цими групами можливий взаємоперехід одиниць [16, с. 206].

Префіксація була продуктивним засобом утворення слів у латинській мові, і тому більшість дієслів могли утворювати превербовані форми [15, с. 263], які відрізнялися від базового вербтива як лексичним значенням, так і граматичним. Латинському дієслову було притаманне поєднання часового та аспектуального значень. Преверб, який приєднувався до простого дієслова, змінював його вид та уточнював протікання дії, а подекуди суттєво модифікував семантичне значення похідного дієслова.

Чітке розмежування дієслівних форм на *infectum* та *perfectum*, притаманне індоєвропейським мовам і яке виражалося за допомогою превербів, у класичній латині майже повністю стирається, а на перший план виходить більш абстрактна категорія часу. Внаслідок зношування форм перфекта та потреби у вилученні його неправильних форм, у вульгарній латині утворюється аналітична конструкція (допоміжне дієслово + дієприкметник минулого часу), яка виражає лише минулу дію (*habeo litteram scriptam = j'ai une lettre (qui a été) écrite*). За цим зразком утворюються інші складні форми: *plus-le-que-parfait, passé antérieur, passé ma plus-que-parfait du Subjonctif*, які виражають значення передування дії чіткіше, ніж прості часи з превербованими дієсловами.

Еволюція латинської мовної системи спричиняє подальші змінення кількості превербованих форм. Однією з причин депревербації стали фонетичні чергування, які ускладнювали кореляцію превербованих і простих форм дієслів, поклавши початок тенденції до перебудови складних форм у вульгарній латині за прикладом простих [6, с. 246]. А. Мейє зазначає, що у вульгарній латині стираються тонкі відмінності матеріального значення превербованих дієслів і відтінки розгортання процесу, виражені превербами [15, с. 264]. Французьких вчених констатує факт зникнення протиставлення доконаного та недоконаного видів дієслова і використання суплетивних форм для розрізнення семантичного значення дієслів, яке раніше виражалося превербами.

У старофранцузькій мові переклад з латини активує процес превербації. К. Б'юрдан робить висновки, що у старофранцузькій мові існувала широка гама превербів латинського походження, які економно граматикували значення, раніше виражене перифразами [12, с. 321]. Проте поширений в Середньовіччі парасинтетичний словотвір

дієслів від іменної основи, префікса та суфікса також швидко втратив продуктивність, не дозволивши системі превербації відновити свої позиції.

У семантичному плані багато старофранцузьких превербів могли виражати різні фази дієслівного процесу: інхоативність, інтенсивність, інгресивність, егресивність і трансгресивність дії. Проте основним аспектуальним значенням превербів старофранцузької мови, як і в латинській мові, було вираження перфективації дії. У цей період преверби конкурували з відділюваними/відділеними частками, оскільки мали рухому позицію та могли вживатися як роз'єднані з дієсловом елементи (наприклад *mal*) або як відділені частки (низка прийменників-прислівників місця – *fors, sus, sor*). Конкуренція між превербами та відділеними частками входить у так звану тенденцію «германських» характеристик старофранцузької мови, які зачіпають як морфологію, так і синтаксис. Ця тенденція змінюється внаслідок зростання впливу латинізації та утворення так званих «вчених форм» (преверби *circon-, super-*) і водночас зменшення кількості відділених часток аж до повного їхнього зникнення.

Паралельно до вказаних мовних процесів, що відбувалися при становленні та еволюції французької мови, спостерігається тенденція, яка намітилася ще в латинській мові: діахронічна депревербація в мові та синхронічна в мовленні [18, с. 50]. Внаслідок діахронічних процесів у деяких превербованих дієсловах через зникнення аналогічного прийменника стирається семантичне значення превербів і відбувається злиття з дієслівною основою. Такі дієслова починають сприйматися як прості.

У мовленні спостерігається тенденція до дублювання значень превербованих дієслів простими дієсловами, що спричиняє синтаксичну депревербацію. Як зазначає І. Тюркан, вживання додатка або прислівника місця з простим дієсловом уточнює його значення та робить здатним виражати значення властиве превербованому дієслову [18, с. 59]. Оскільки префікс часто дублював форму та значення прийменника, морфосинтаксична конструкція *преверб + просте дієслово + прийменник + додаток* зазнає спрощення, підпорядковуючись принципу лінгвістичної економії мовних одиниць (*attirer = (at)tirer à soi*). Таке синтаксичне зближення превербованих і простих дієслів відбувається аж до XVIII століття. Як наслідок, на сучасному етапі існування французької мови превербація втратила продуктивність і здатність виражати широку гама аспектуальних значень, притаманних слов'янським мовам.

Отже, спільні витоки української та французької мов з праіндоєвропейської зумовили наявність у їхніх превербах вираження просторової семантики та аспектуальних значень протікання процесу. Проте

різні еволюційні шляхи мовних систем спричинили виникнення відмінностей у функціонуванні та інтенсивності вираження значень превербів.

Походження українських і французьких превербів від індоєвропейських прислівниково-прийменникових реляторів зумовило формування їхнього спільного просторового значення. Чітко виражене в обох мовах, воно має, однак, різні способи оформленості: українській мові притаманна семантична надмірність через дублювання просторового значення превербом і прийменником, тоді як у французькій мові відбувається спрощення до синтаксичної прийменникової конструкції з простим дієсловом.

Аспектуальні значення українських і французьких превербів також отримали суттєву відмінність, зумовлену фонетичними змінами, які по-різному вплинули на еволюцію аспектуальних значень дієслівних префіксів. Незважаючи на те, що спочатку обидві мови володіли подібними

розгалуженими часово-видовими системами, фонетичні чергування скеровують їх кардинально різними шляхами розвитку. В українській мові відбувається відмирання складних форм і формування видових опозицій префіксальними формами, тоді як складні, часто нерегулярні превербовані форми у вульгарній латині та старофранцузькій мові замінюються регулярними аналітичними формами з прозорішою семантикою. Ще більші розбіжності в дієслівних системах досліджуваних мов викликані зникненням певних прийменників і явищем діахронічної та синхронічної депревербації у французькій мові. Незважаючи на суттєві розбіжності форм і значень превербів, при зіставному дослідженні мов слід говорити про принцип компенсаторності значень: регулярна граматична категорія аспектуальності української мови, виражена превербами, заповнюється у французькій мові граматичним, лексичним і часовим аспектами.

Література

1. Безпояско О. Граматика української мови. Морфологія : [підручник] / О. Безпояско, К. Городенська, В. Русанівський. – Либідь, 1993. – 336 с.
2. Виноградов В. Русский язык (Грамматическое учение о слове) / В. Виноградов / под ред. Г. Золотовой. – 4-е изд. – М. : Русский язык, 2001. – 720 с.
3. Вихованець І. Теоретична морфологія української мови / І. Вихованець, К. Городенська. – К. : Пульсари, 2004. – 400 с.
4. Гамкрелідзе Т. Индоевропейский язык и индоевропейцы: Реконструкция и историко-типологический анализ праязыка и протокультуры / Т. Гамкрелідзе, В. Иванов. – Книга первая. – Тбилиси : Изд-во Тбилисского ун-та, 1984. – 428 с.
5. Горпинич В. Морфологія української мови : [підр. для студ. вищих навч. закл.] / В. Горпинич. – К. : ВЦ «Академія», 2004. – 336 с.
6. Доза А. История французского языка / А. Доза. – М. : Иностранная литература, 1956. – 471 с.
7. Жовтобрюх М. Исторична граматики української мови / М. Жовтобрюх, О. Волох, С. Самійленко, І. Слинко. – К. : Вища школа, 1980. – 319 с.
8. Коца Р. З історії поняття «префікс» / Р. Коца // Лінгвістичні студії. – 2011. – Вип. 23. – С. 48–54.
9. Крижанівська О. Історія української мови: Історична фонетика. Історична граматики : [навч. посіб.] / О. Крижанівська. – К. : ВЦ «Академія», 2010. – 248 с.
10. Кучеренко І. Теоретичні питання граматики української мови. Морфологія. — К. : Вид-во Київ. ун-ту, 1961. – Ч. 1. – 335 с.
11. Плющ М. Граматики української мови: в 2 ч. : [підруч.] / М. Плющ. – Ч. I. Морфеміка. Словотвір. Морфологія. – К. : Вища школа, 2005. – 286 с.
12. Buridant C. Préverbes en ancien français / C. Buridant // Les préverbes dans les langues d'Europe: Introduction à l'étude de la préverbatation / Ed. André Rousseau. – Lille : Presses Universitaires du Septentrion, 1995. – P. 287–323.
13. Hagège C. Les relateurs comme catégorie accessoire et la grammaire comme composante nécessaire / C. Hagège // Faits de langue. – Vol. 5. – № 9: La préposition: une catégorie accessoire? – 1997. – P. 19–28.
14. Bourdellès H. Le. Problèmes syntaxiques dans l'utilisation des préverbes latins / H. Le Bourdellès // Les préverbes dans les langues d'Europe: Introduction à l'étude de la préverbatation / Ed. André Rousseau. – Lille : Presses Universitaires du Septentrion, 1995. – P. 189–196.
15. Meillet A. Esquisse d'une histoire de la langue latine / A. Meillet. – Paris, Hachette, 1928. – 287 p.
16. Nyrop K. Grammaire historique de la langue française / K. Nyrop. – Т. 3. – Copenhague: Ed. E. Bojesen, 1899. – 459 p.
17. Paillard D. A propos des verbes préfixés [Ressource électronique] / D. Paillard // Slovo: Etudes linguistiques et sémiotiques. – Vol. 30–31. – Paris : Inalco, 2004. – P. 13–44.
18. Turcan I. Mémoire de préverbes passés: Usages linguistiques et littéraires, et témoignage de quelques dictionnaires de langue française jusqu'au XIXe siècle / I. Turcan // L'information grammaticale. – № 90. – 2001. – P. 50–61.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ І
ГЕРМАНСЬКІ МОВИ

Андрєєва І. О. Мультиmodalний аналіз дискурсу: методологічна основа та перспективи напрямку.....	3
Бабич В. І. Лінгвокогнітивний аналіз засобів вираження ліричного Я в поетичних ідіодискурсах Р. Фроста та К. Сендберга.....	8
Бардіна Н. В. Англійські антропоніми в психолінгвістичному епістемологічному просторі.....	13
Бердіна О. О. Методика опису семантики дієслів з градаційним компонентом в англійській мові.....	19
Biletska I. O. Communicative and functional features of paraphrase in the England journalistic texts.....	23
Борис Д. П. Феномен фонетической мимикрии в английских неосленгизмах начала XXI века.....	27
Глущенко О. В. Функціонування середньовісньонімецьких дифтонгів на прикладі твору «Das Nibelungenlied» («Пісня про нібелунгів»).....	31
Гурбанська С. О. Джерела інтертекстів у постмодерністському художньому дискурсі.....	34
Домнич О. В. Английский язык как полинациональный лингвальный феномен.....	39
Забужанська І. Д. Перцептивний аналіз просодичних характеристик сучасного поетичного мовлення (на матеріалі американських віршованих текстів).....	44
Загребельная Н. В. Номинативный аспект лексико-семантического поля «водное транспортное средство» (на материале англоязычных номинаций круизных лайнеров).....	47
Кириченко Т. С. Етапи та методи дослідження дискурсивної реалізації явища перебивання в сучасному англomовному діалогічному дискурсі.....	50
Кійко С. В. Омонімія в світлі когнітивного оператора норми (на матеріалі сучасної німецької мови).....	54
Ковбаско Ю. Г. Кореляція категорій модальності та дейксису у процесі формуванні «загального» значення лексичних одиниць в сучасній англійській мові.....	60
Козак С. В. Роль фреймових структур на позначення природи у відображенні почуттів людини в німецькомовному поетичному дискурсі.....	64
Котова І. А. Антропоніми-номінації героя та антигероя в американському кінодискурсі.....	67
Міщенко Т. В. Фразеологічні одиниці орієнтаційно-просторової семантики в сучасній англійській мові: лінгвокогнітивний аспект	73
Нижникова Л. В., Доленко Л. В. Семантические типы и композиционно-речевые особенности делового юридического письма (на материале английского языка).....	78
Павленко Н. О. Гендерний компонент у структурі та семантиці англійських ідіом – номінацій людини за родом діяльності.....	82

Павлюк Х. Т. Художні символи в молодіжному романі-дистопії Сьюзен Коллінз “The hunger games”.....	86
Редька І. А. Діахронічний аспект реалізації категорії емотивності в текстах англomовної поетичної пасторалі.....	91
Романова Н. В. Словарная семантика немецкоязычной лексики <i>Zorn</i> : диахронический аспект.....	95
Сорокіна Л. Є. Комунікативно-прагматичний рівень мовленнєвої маніпуляції в англomовному діалогічному дискурсі: соціальна ситуація «флірт» (гендерний аспект).....	101
Сташко Г. І. Образ матері в американському пісенному фольклорі: лінгвостилістичний та лінгвокультурний аспекти.....	105
Четверікова О. Р. Форми реалізації мовлення тінейджерів (на матеріалі роману Джоан Ролінг «Гаррі Поттер і кубок вогню»).....	110
Шепітько С. В. Аксіологічні характеристики англomовних прислів'їв: питання теорії.....	114
Щербак О. М. Аргументативні стратегії структурування текстів німецькомовних інтернет-новин	118
Юлинецкая Ю. В. Дефиниционные разделы как основа интерпретационных блоков международных нормативно-правовых актов (на материале англоязычных версий международных нормативно-правовых актов).....	121

РОЗДІЛ II РОМАНСЬКІ МОВИ

Дегтярьова Є. О. Методика дослідження способів відтворення внутрішнього мовлення персонажів у французькій мінімалістичній прозі кінця ХХ – початку ХХІ століття.....	124
Космацька Н. В. Засоби вираження темпорального дейксису у гетерогенному тексті (на матеріалі французької мови).....	129
Морошану Л. И. «Италиянский букварь» Александра Мараки (Одесса, 1831–1832) как памятник итальянской лингводидактической литературы.....	133
Панчишин Н. З. Латинські темпоральні ад'єктиви: ознаки та функціонування.....	138
Станіслав О. В. Структурно-композиційні особливості синтаксичної когезії в сучасній французькій мові.....	142
Удовенко І. В., Подворна Л. А., Арделян М. В. Комбінаторні можливості адвербіальних інтенсифікаторів (на матеріалі французької мови).....	147

РОЗДІЛ III СЛОВ'ЯНСЬКІ МОВИ

Ковтун О. В. Особливості експлікації приєднувального семантико-синтаксичного відношення аналітичними сполучними комплексами (на матеріалі української мови).....	152
Крисенко Т. В., Суханова Т. Є. Проблема білінгвізму та лексико-семантична інтерференція як ознака мовної ситуації в сучасній Україні на прикладі лінгвокультурної ситуації Харкова.....	157
Масловська Т. О. Стилістичні фігури в поезіях Василя Симоненка.....	161

Немировська О. Ф. Функціонування алюзивних власних назв у художньому контексті (на матеріалі роману О. Т. Гончара «Твоя зоря»).....	166
Олексенко І. П. Хронотоп як елемент структури віртуального дискурсу.....	170
Піскунов О. В., Рябініна І. М. Реконструкція прамовних станів у студіях учених казанської школи та українських учених 30-х рр. ХХ ст.....	175
Попов С. Л. Дифференциация нерегулярных грамматических вариантов перцептивно-аргументационным методом: синтаксические варианты «видно деревню – видна деревня», «слышно песню – слышна песня».....	179
Романова О. К. Вариативность на грамматическом уровне в языке газеты (на материале современной украинской прессы).....	185
Топчій Л. М. Експресивно-стилістичний потенціал вставлених конструкцій в україномовному газетному дискурсі	188
Шепель Ю. А. Менталитет при формировании национального характера	193
Юган Н. Л. Аксиология времени: лингвокультурологический аспект (на материале пословиц В. Даля).....	197

РОЗДІЛ IV СХІДНІ МОВИ

Тотау Ramazan Hasan Manifestation of ancient Turkish mythological meetings in Kumuk epics.....	203
Кравченко О. О. Роль мережі Інтернет у формуванні молодіжного китайського сленгу.....	207
Цимбал С. В. Категорії темпоральності та локативності в мовній картині світу китайського етносу.....	210

РОЗДІЛ V КОНТРАСТИВНА ЛІНГВІСТИКА

Ван Ицзинь Колоратив «белый»: специфика национально-культурной информации в китайском и русском языках.....	216
Вікторова Л. В. Особливості процесу номінації в румунській та слов'янських мовах.....	220
Колесник О. С. Лінгвокультурні й лінгвосеміотичні особливості вербалізації концепту-міфологеми ДРАКОН.....	225
Манакін В. М. Універсальні смисли мови та ноосфера.....	231
Правдун Т. О. Структурно-морфологічний аналіз репрезентацій функціонально-семантичного поля «кордон» / “border” в українській та англійській мовах.....	235
Чобан О. С. Лексико-синтаксические особенности законодательных текстов во французском и украинском юридических дискурсах (контрастивный анализ).....	242
Якубовська Н. О. Генетична спорідненість українських і французьких превербів та специфікація їхніх функцій.....	246

РОЗДІЛ VI
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПЕРЕКЛАДУ

<i>Алексєєв М. Е., Алексєєва Л. І., Синьова Т. В.</i>	
Особливості підготовки перекладачів-синхроністів.....	251
<i>Боднар О. Б., Ничко О. Я.</i>	
До питання автентичності перекладної поезії (на прикладі вибраних балад та віршів І. Драча)....	255
<i>Загородня Л. З.</i>	
Когнітивна модель як оптимальна модель репрезентації артикля в цільовому тексті.....	262
<i>Коваленко И. Н.</i>	
Языковые трансформации в современных переводах научных текстов как социолингвокультурная проблема.....	267
<i>Новікова К. О.</i>	
Методи відтворення стилістичних фігур і тропів у процесі перекладу художніх текстів (на матеріалі роману Е. А. По «Падіння дому Ашерів»).....	272

НОВИНИ, АНОНСИ НАУКОВОГО ЖИТТЯ

<i>Бабелюк О. А.</i>	
Міжуніверситетський круглий стіл «англійська мова у XXI столітті: спосіб мислення, професійної комунікації та діалогу культур».....	277

РЕЦЕНЗІЇ

<i>Єнікєєва С. М.</i>	
Рецензія на монографію Я. В. Бистрова «Англомовний біографічний наратив у вимірах когнітивної лінгвістики і синергетики».....	282